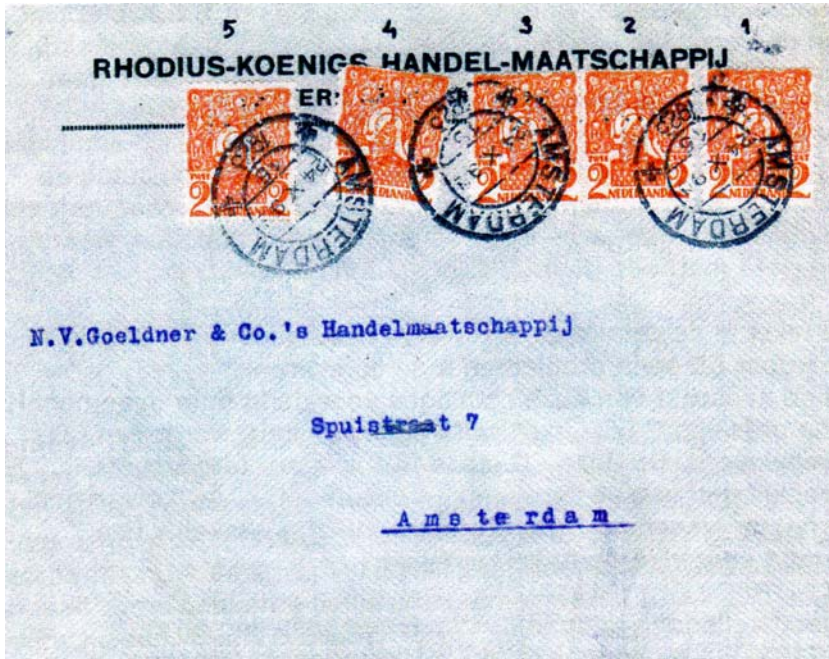


Een mooi perfin-poststuk 1: vijfvoudige pokofrankering ¹⁾

(door Jan L. Verhoeven; Perfinpost 91, november 2009)

Perfins verzamelen in postzegels is een interessante en leerzame bezigheid, maar nog aardiger is het verzamelen daarvan op poststuk. Het ultieme genot is een poststuk met perfin, mooi gefrankeerd en afgestempeld met een plaatsnaamstempel waar de firma was gevestigd en met de afzendergegevens op de voorzijde van dat poststuk.

De hierbij afgebeelde brief voldoet hieraan (zie afb.1).



Afb.1 Een mooi poststuk met een vijfvoudige pokofrankering.

Ik heb erg mijn best moeten doen om deze in mijn verzameling op te kunnen nemen. Het stuk werd aangeboden in een veiling van de Overijsselse Postzegelveiling in 1999 met een inzetprijs van f 50,00. Ik had een zeer hoog schriftelijk bod uitgebracht. Maar er was weer iemand die het beter wist, ik zat er dus naast, maar vermoedde wie de koper was.

Even later kocht ik bij postzegelveiling Rietdijk een doos waarin o.a. 5 briefkaarten met de poko AMG, aan eenzelfde adres. Ik had een poststuk met poko AMG nog nooit gezien en kwam ze dus zo maar "in het wild" tegen. In de eerste editie van de catalogus stond daarom nog geen sterretje achter de gebruikersnaam.

Van de vermoedelijke koper van de brief van afb.1 wist ik dat hij een - onmogelijke - "komplete" perfinverzameling nastreefde. Daarom bood ik één van de 5 kaarten, die hij dus ook nog niet had, aan hem in ruil aan voor deze brief. Hij vond dat een goed idee.

Van de brief is veel te vertellen. Laten we dat eens doen.

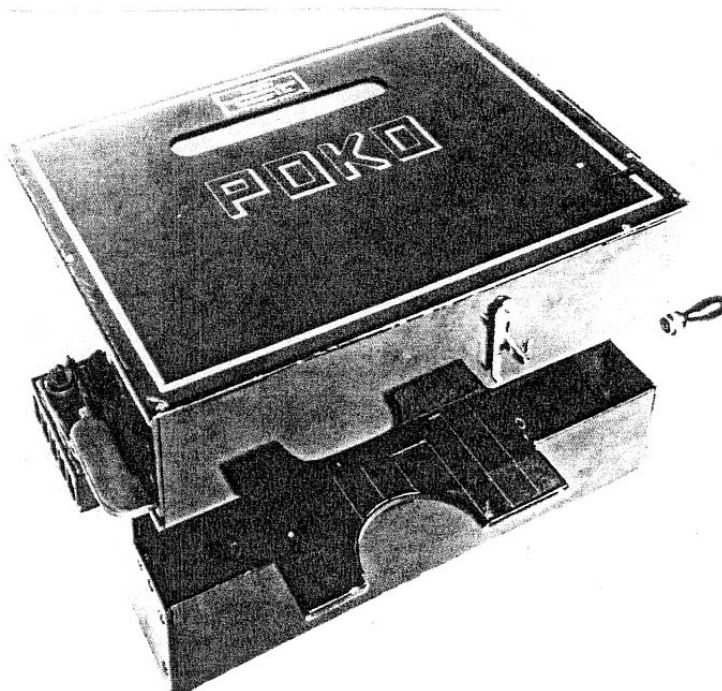
Allereerst is de pokofrankering bijzonder. Het tarief op 24 oktober 1923 voor een brief onder 20 gram voor een verzending binnen Amsterdam was 10 cent. De brief is correct gefrankeerd, zoals de meeste pokobrieven. Maar de Rhodius-Koenings Handel-maatschappij had kennelijk geen zegels van 10 cent of eventueel van 5 cent in de pokomachine in voorraad en frankeerde met 5 zegels van 2 cent. Dat betekende extra werk voor de pokomachine. De leverancier van de pokomachine maakte wel reclame dat men 3000 brieven per uur kon frankeren (zie afb.2), maar verzweg te vermelden dat men daarmee enkel gefrankeerde brieven bedoelde.

Die „**POKO**“-Maschine frankiert mit Handantrieb ca. 3000 Briefe pro Stunde.
 Die „**POKO**“-Maschine frankiert mit elektr. Antrieb ca. 5000 Briefe pro Stunde.
 Die „**POKO**“-Maschine ist bei über 1800 Firmen und Behörden im Gebrauch.
 Die „**POKO**“-Maschine macht sich in kürzester Zeit durch Ersparnis an
 Arbeitskräften bezahlt.
 Die „**POKO**“-Maschine frankiert alles, Briefe, Postkarten, Paketadressen,
 Postanweisungen. — Die Rentabilität
 der „**POKO**“-Maschine ist bei Betrieben mit durchschnittlicher Tagespost
 von 50 Briefen statistisch nachweisbar.
 Glänzende Anerkennungsschreiben aus allen Teilen Deutschlands von ersten Firmen u. Behörden.
 — Bitte anhängende Postkarte zurückzusenden. —
 Fabrikant: **Deutsche Post- und Eisenbahn-Verkehrswesen**
Aktiengesellschaft
(Dapag-Efubag) Staaken-Berlin.
 Generalvertretung:

Afb.2 De leverancier van de pokomachine maakte reclame voor de efficiënte werkwijze bij het frankeren.

Bij onze brief moesten de 5 zegels apart "gedraaid" worden, want de pokomachine kan geen paartjes of strippen afleveren. In Duitsland komen in de inflatieperiode wel meervoudig gefrankeerde poststukken voor, soms met een zeer groot aantal zegels, maar ik had nog nooit een Nederlandse 5-voudige pokofrankering gezien. (Wie laat een andere vijfvoudige pokofrankering zien)? De poko perfin RKH in zegel 111 stond in de eerste editie van de catalogus nog cursief, dat betekent "nog niet teruggevonden". En hier hadden we er 5 tegelijk.

De zegels zijn ook redelijk netjes naast elkaar opgeplakt. Dat gaat ook niet zomaar, want de brief moet steeds verschoven worden. Daar is een hulpmiddeltje voor. Op het tafeltje van de pokomachine zijn een paar streepjes aangebracht op een zegelbreedte van elkaar (zie afb.3).



Afb.3 Op het tafeltje van de pokomachine zijn afstandlijntjes aangebracht.

Na iedere zegel kan de brief over deze afstand verschoven worden. Ik heb de zegels op de brief genummerd van 1 t/m 5. Het frankeren gebeurde in die volgorde. Een bewijs hiervoor dat zegel 3 iets over zegel 2 is geplakt (zie afb.4).



Afb.4 Duidelijk is zichtbaar dat zegel 3 met de tandjes later over zegel 2 is geplakt.

De zegels zijn alle 5 op ongeveer 1,5 cm van de bovenzijde van de brief geplakt. Deze afstand is ook door de pokomachine bepaald. Door het plaatsen van de brief tegen de pokomachine worden de zegels op deze hoogte geplakt.

Zegel 5 heeft een velrandlipje oplageletter "A". De lassen waarmee de rollen uit vellen zegels zijn gemaakt veroorzaakten toch wel vaak storingen. Een ook hier is een kleine storing het scheef plakken van zegel 4 (zie afb.5).



Afb.5 Scheef geplakte zegel 4 door storing van de las in de gebruikte rolzegels.

Deze bleef met het linker hoektandje even vastzitten aan zegel 5. Het mes van de pokomachine sneed dit hoektandje onvoldoende door omdat dat door twee papierlagen heen moest gebeuren. Zegel 5 heeft links onder een wat langere hoektand. Ook is daarom zegel 4 aan de boventanding niet scherp recht afgesneden. Deze tanding is door het afscheuren uit het vel bij de fabricage van de rollen iets rafelig. Soms komt men grotere tandgebreken tegen bij de pako's, die hierop terug te leiden zijn. Het is niet mooi, maar hoeven niet als beschadiging aangemerkt te worden, maar meer als bewijs van mechanische frankering.

Het is ook aardig te constateren dat de zegels 1, 2, 3 en 4 uit een ander vel afkomstig zijn dan zegel 5. De centrering van de zegelbeelden is nl. verschillend.

Ik hoop hiermee te hebben aangetoond dat het verzamelen van vooral poststukken met perfins een boeiende bezigheid is.

1) Tijdens de bijeenkomst van onze PCN in september jl. vroeg de voorzitter om copij voor de Perfinpost. Dit artikeltje is het resultaat daarvan. Ik heb het met een "1" genummerd. Heeft u ook een interessant stuk, waar u een stukje over wilt schrijven, dan kunnen we er een genummerde reeks van maken.